

הדף היומי

עלון יומי ללומדי הדף היומי יו"ל ע"י "מדרשית הדף היומי פ"ת"

מסכת עבודה זרה - דף לג

שינוי, כדאי אתם התם בתשובתם, מ"מ לא היו חייש לאחמורי בשביל זה, כ"ש ליכנס בספק ברכה לבטלה.

כך היא מסקנת התרומת הדשן, אם חז"ל קבעו כללים, ופעם אחת היה מקרה של טעות זה לא סיבה להחמיר ולומר שיקרה עוד טעויות, אמנם לגבי נר חנוכה בנידון המובא לעיל דעת התרומת הדשן שכן יש לאכסנאי לברך משום שהתרומת הדשן סובר שמעיקר התקנה של המהדרין יש אף על משפחה אחת בב' מקומות, וזה לא נכלל בדברי עיקר התקנה כיון שלא שכיח וכו', עיי"ש את הנידון של חנוכה. אבל בודאי לגבי הסוגיא שלנו מבואר בטעם לא גורמת לגזירה.

התבאר במשנה שאסור לסחור עם גוי ההולך למקום ע"ז, **ביאר שמואל**, שיש חשש שידוה לע"ז, אבל כאשר חוזר מותר לסחור עמו, שהרי מה שהיה, היה. **אבל ישראל ההולך לאותו מקום, בהליכה** מותר כיון שיתכן ויחזור בו, אבל **בחזרה** אסור לסחור עמו, כיון שנדבק בע"ז יש חשש שישחור להודות. **והנאמר בברייתא**, שאסור לסחור עם ישראל בין בהליכה בין בחזרה, **הכוונה** לישראל מומר שבדאי ילך לע"ז.

גוי ההולך ליריד של ע"ז, מותר לסחור עמו בין בהליכה ובין בחזרה, שאין חשש ע"ז היות והולך למסחר. אבל **ישראל** ההולך ליריד בהליכה מותר ובחזרה אסור, משום שיש חשש שהגוי יחזור וישחור שופך את היין ועומד על גבוי ישראל אחר, שאם ישראל אחד נותן את **אבל ישראל** אם היה מוכר בגדים לא היה מטרית עצמו עד אותו ירד.

והנאמר במשנה שמותר לסחור עם הגויים החוזרים מבית ע"ז, **ביאר ר"ל** דווקא שחוזר יחידי שאין לחשש שמא יחזור להודות, אבל אם **באים בחבורה** יש לחוש שמא יחזור שוב להודות לע"ז, ואסור לסחור עמהם.

נודות וקנינים של יין עכ"ם יין וישראל כנוס בהם, נחלקו ר"מ ורבנן האם אסורים רק בשתייה או אף בהנאה. **מבאר בברייתא**, אם הנודות **חדשים ולא זיפתו** אותם, אין לאסור את היין של ישראל כיון שלא נבלע יין אסור עבור. אבל אם הנודות **זיפתו ומזופפים** יש לתלות שיש בליעת איסור בתוך הנודות **וזה** אסור את יין ישראל. **אם הגוי זיפת ונתן יין מיד בתוכו בעודו חם**, וישראל עמד על גבו אין חושש ליון נסך ולא נאסר בהנאה. **וביאר ר"ע** שהכוונה נאסר משום שהיין נתן בזמן שטחים בזפת והוא מתייבש בידה ושוב אינו נפלס. **אמר רב פפי**, א"כ יעלה שגוי ששפך יין לתוך מלח, יהיה מותר שהרי היין נעלם. **דחה רב אשי**, בזפת באמת היין נעלם ומתייבש, אבל במלח היין נתן בו טעם ונשאר לעולם ואסור.

ישמעאלי בשם "בר עדי" גזל נודות של יין מרב יצחק בר יוסף ושם בהם יין, **ולאחר** זמן השיב את הנודות, **ושאל רב יצחק בבית המדרש** איך מכשירים את הנודות, **אמר רבי ירמיה ששורה רבי אמי** הלכה ולמעשה, ימלא את הנודות במים ג' ימים ושופך את המים. **ולעת רבא**, צריך לשפוך את המים כל מעת לעת. **סברו** בני הישיבה שמועיל הכשר זה בנודות של ישראל, **אבל** בנודות של גוי שהיה בהם יין נסך לא מועיל הכשר זה, **ואמר רבין בשם ר"ל** שאף בנודות של גוי מועיל הכשר זה. **ואמר רב אשי לרב אחא בריה דרבא** שמועיל הכשר זה אף בקנינים.

קנינים של עכ"ם או **לא מזופפים** מותר. ואם הם **ישינים** או **מזופפים**, היין שינוח בהם ישראל אח"כ יאסר. **וימתן** להכשירם ע"י שיערה היהודי מים, **או** שיערה לתכום ציר של דגים או מוריים שהם חריפים ומכלים את בליעת היין האסור. **הסתפקו** האם הכשר ע"י ציר של דגים ומוריים הוא לכתחילה או לא, **הביאו מדברי רב זביד בר אשעיא** שהכשר זה נעשה לכתחילה. **ואמר רבי אמי לרבי יהודה נשיאה** שאם החזיר את הקנינים לכבשן, כ"ש שאסור ישירף את הבליעות ויכשר את הקנין. **וכן** אמר ר"י"ח או רב אטי ר"י"ח, אם החזירם לכבשן נשר הזפת והם מותרים. **אמר רב אשי** לא צריך להגיע לשלב שהזפת נשרה לגמרי, אלא אף אם נתרופפה.

אם הכניס בתוך הקנין **קיסמים** ושרף את הזפת, **נחלקו** רב אחא ורבינא, **והלכה** כאוסר שאנו תולים שהאש שרפה את הזפת ולא את הבליעות בכלי. **הסתפקו** אם מועיל לתת בכלי שיכר, **ר"י ורב יהודה** אסור, **ורבא** היתר ולא גזר שיכר מחמת יין, **רבינא היתר לרב חייא בנו של רב יצחק** להכניס בכלי של גוי שיכר, **ולמעשה** טעה והכניס יין, ובכ"ז לא חשש רבינא שיבוא לטעות ולעזוב ולא גזר, שאמר שטעות בדרך מקרה היא.

לרב יצחק בר ביסנא היו כלים העשויים מגללי בקר והיה בהם יין נסך, ימלא את הכלים במים והניחם בשמש, ונבקעו הכלים. **אמר לו רבי אבא** לחינם הפסדת את הכלים שרבנן אמרו לשפוך בתוכם מים, אבל לא אמרו להניחם בשמש.

אמר רב יוסנא בשם רב אמר, כלי נתר או לן או טהרה עולמית, כיון שבלוע ולא שייך להוציא את היין, **וביאר רבי יוסי בר אבין** שזה עשוי מאדמה שחפורים ממנה ומשתמשם לצביעת בגדים.

גוי גזל קנינים ממוכריתא והחזירם, **פסק להם רב יהודה** היות ולא אשה את היין זמן רב, מועיל שכשוך מים בלבד כיון שלא משהים בהם יין זמן רב. **וכן** אמר רב פפי ביחס לכלים העשויים מאדמה של בי מכסי.

כסות של חרס שלא משהים בהם יין אלא שותים מהם, **רב אטי** אסור והצריך ג' ימים. **ורב אשי** היתר שכשוך במים **בשימוש הראשון** בין נחלקו שצריך ג' ימים כיון שהכוס עדיין רך ובלו הרבה, **נחלקו** בשימוש השני. **וי"א** בפעם **ראשונה ושניה** לכו"ע אסור וצריך הכשר של ג' ימים, **ונחלקו** בפעם שלישית. ופסקו להלכה פעם ראשון ושני אסור, בשלישית מותר.

אמר רב זביד כלי שחלקו הפנימי מצופה בעופרת, אם הכלי **לבן** או **שחור** מותר כיון שהיין לא נבלע מחמת העופרת, אבל אם הכלי **ירוק**, אסור כיון שיש בו אדמת נתר כמבואר לעיל שבלול הרבה. ואם יש בכלים **סדקים** תמיד אסור. **ואמרינן דרש** שאותם כלים בין שחורים, לבנים או ירוקים מותרים. **והנמי שואלת** על דבריו ממשנתו לגבי הלכות פסח, שאמר **שירוק** בולע ואסור. **ישארה בשחור ולבן**, אם יש סדקים בודאי א"כ בודאי בולע אסור. **ולא שייך** להכשירם לפסח שהתורה העידה שאין משקה יוצא מדפונן לעולם. **ולא שייך** לומר שמחץ מהתורה והתמי אמירה, ויין נסך מדרבנן ולכן הקל, שהרי כעין דאורייתא חתקן. **אלא לגבי המצ** ששימושם בהם נבלע החמץ ואסר אמירה, **אבל יין נסך** שימושם בצונן ולא נבלע בכלי והתיר.

!!! מקום זה מיועד להנצחה !!!

עיונים על הדף

צורת הכשר נודות המים בל ימים

ישמעאלי בשם "בר עדי" גזל נודות של יין מרב יצחק בר יוסף ושם בהם יין, ולאחר זמן השיב את הנודות, ושאל רב יצחק בבית המדרש איך מכשירים את הנודות, אמר רבי ירמיה ששורה רבי אמי הלכה ולמעשה, ימלא את הנודות במים ג' ימים ושופך את המים. ולדעת רבא, צריך לשפוך את המים כל מעת לעת.

הריטב"א ועוד ראשונים שאלו יסודית בהבנת כל הענין, הרי כלל בידינו בלכות תערובת איסורים ובליעות וכו', שרק דבר חם הוא בולע, או חרף, וכנגד זה ההלכה של "כבולעו כך פולטו", א"כ מה פשר כל האמור בכשרות הנודות והקנינים בשהיית מים ג' ימים וכו', הרי ממה נפשך הרי מדובר ביין צונן שאינו נבלע, שהרי הכלל שרק חם נבלע, א"כ כלל לא נבלע. ואם מחמת חריפות היין כן נבלע, מה מועיל ג' ימים מים, אפילו אם יעמדו מים לעולם לא יעיל בדבר הזה מאומה שהרי כאמור כבולעו כך פולטו.

וז"ל הריטב"א "אומר רבינו נר"ו דודאי אסור כלי יין נסך אינן משום בליעה ממש אלא איידי דאית ליה לחמרא חריפות גדול קולט הכלי טעמו כל כלי כפי מה שהוא וכלי חרס קולט ובלוע יותר וכשממלאין ומערין אותן מים המים האלו מתוך שהייתן שם מרפינן דופני הכלי וכנסנין ונבלעין ומפיגין טעם היין שבהן עד שאין בו תורת יין כלל ותכמים הבקאיין בדבר הם אמרו והם אסרו מעתה כלי של עץ שנשתמש בו יין אסור וגרדו מבפנים יפה יפה עד שהסיר כל שחורית שבו ומגיע עד הלבן הרי הוא כשר אף על פי שהוא כלי שמכניסו לקיום וכן אמרו בשם בעל התרומות ז"ל והרי זה נכון מפי רבינו נר"ו". עכ"ל.

בדין העירו והמתנת ג' ימים, כתבו הריטב"א והמאירי שצריך למלא את הכלי עד למעלה ממש, ובשפת הכלי או שיעשה כעין מדף קטן כדי שיהיה אף שם מים, ואם לא זה לא יוכשר ויצטרך לחתוך את שפת הכלי. וצריכים המים להיות בכלי 24 שעות ולא פחות. אח"כ שופך את המים וממלא מים אחרים. וכך עושה פעם שניה ושלישית, ואם עמדו המים במשך כל הג' ימים ולא שפך אותם, לא יעלה לו כי אם כנגד יום אחד. והמים היוצאים מהכלי הם מותרים (ועי' ברמ"א י"ד קלה' שיש בזה מחלוקת ראשונים), ולרוב שיטות ההכשרה צריכה להיות ע"י מים, ולא ע"י משקה אחר (ועי' ש"ך קלה, כז).

האם יש לרוב גזירה מחמת טעות?

רבינא היתר לרב חייא בנו של רב יצחק להכניס בכלי של גוי שיכר, ולמעשה טעה והכניס יין, ובכ"ז לא חשש רבינא שיבואו לטעות ולא גזר, שאמר שטעות בדרך מקרה היא.

מבואר שמתקלה פעם אחת לא יוצרים איסור ולא מתקנים גזירה. כדבר הזה מבואר באריכות בתרומת הדשן (מ"א, מ"ב) השאלה לגבי הדלקת נרות חנוכה בדין אכסנאי נשוי, ששצד הדין יתכן ואשתו מדליקה בביתו ומתקיים הדין של תקנת נר חנוכה, נר איש וביתו, האם מדליק בברכה או לא. כפי הנראה מתוך מהלך התשובה מבואר שישוד הספק היה, אם יש חשש שתשתכח האשה להדליק והביאו מגדולי הראשונים שהיה מעשה שאשה שכחה, והתרומת הדשן מוכיח מדברי הסוגיא שלנו, שאף אם היה כדבר הזה לא היה לנזר ולגרומ תקנה וכו'. ונביא את דבריו כמעט כצורתם ויש בהם כמה וכמה נידונים.

אחד מהגדולים הורה ונהג שאותו אכסנאי נשוי רשאי להדליק במקום האכסנאי בברכה. ואמר, אע"ג שאמרנו בגמרא שמעתה שהוא נשוי שוב לא צריך לחשוש להדלקה כיון שמדליקים עליו בביתו. דברי הגמ' באו לומר שלא מחוייב, אבל אם רוצה יכול להדליק, ולא היה ברכה לבטלה, דהו נמי בכלל המהדרין.

ועוד, יש לחשוש שמא תשכח האשה ולא יהיה נשויים לגבוי נר וביתו. ואמר שכן אירע לו פעם אחת, דאיהו לא מדלק משום דהוה סומך עלה, ואיהו נמי לא מדלקה משום דסבורה היתה דהוא ידליק עליה במקום שהוא.

ונחלק עליו אחד מהגדולים תלמידו, ואמר דהואיל ולא צריך דפסור סן הדבר א"כ היה נקרא הדיוט אם עשה. וכ"ש דהוה ברכה לבטלה, כיון דלא אסתכן מהדרין זה בתלמוד, ע"כ בדריהם.

ומביא התרומת הדשן, נראה שהטעם שאמר אחד מהגדולים הראשונים, דאיכא למיחש דילמא מישתלי אינשי בתייה, ואמר שכן אירע לו פעם אחת אין טעם זה מספיק כלל. שהרי אם אמרו כלל בגמ' ששומכים על נשים בדברים מסויימים, מחמת פעם אחת לא חוששים אף לא לגבי איסורי כרת, כפי המבואר בגמ' בנדה (טו, ב) שבעלה מחשב ימי ווסתה, ובא עליה. והטעם משום דאסור לעמוד בימי טומאתה, ולא אמרו דילמא טעות אירע לה ושכחה. ה"נ אם הוא יודע באשתו שהיא יודעת דין זה, שהאשה צריכה להדליק בביתה, לפי שהמצווה מוטלת על מי שהוא בתוך הבית, או אפילו אם אינה יודעת, אבל בני ביתה יודעים דין זה, או שכיניה, יש לסמוך עליהם. ואפילו אם אירע פעם אחת טעות לא חיישינן משום הכי שיהיה שט טעות כפי שמוכח בסוגיא לפנינו לגבי חבית של נכרי להניח שם שיכר ואפ"ה, לא חש למילתיה, אמר אקראי בעלמא הוא.

ובתשובת מהר"ם במדרכי פ' כל הבשר מבואר שדווקא במקום שנתנו חכמים רשות להחמיר וכל אחד יכול להוסיף חומרה, אין זה נחשב כחולק על התלמוד, אבל בלא זה הרי זה מוסרף שהוא גורע. ועי' דמצא דמצא פעם אחת גבינה בין